

Vlaanderen
is materiaalbewust

AFBAKENEN VAN EEN KADASTRALE WERKZONE

CODE VAN GOEDE PRAKTIJK
REGELING VOOR GEBRUIK VAN BODEMMATERIALEN

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

WWW.OVAM.BE

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

////////////////////////////////////

AFBAKENEN VAN EEN
KADASTRALE WERKZONE

Code van goede praktijk
REGELING VOOR GEBRUIK VAN
BODEMMATERIALEN
20.12.2018

////////////////////////////////////

DOCUMENTBESCHRIJVING

1 <i>Titel van publicatie:</i> Code van goede praktijk voor de afbakening van een kadastrale werkzone	2 <i>Verantwoordelijke Uitgever:</i> OVAM
3 <i>Wettelijk Depot nummer:</i> D/2018/5024/16	4 <i>Trefwoorden:</i> Bodemmaterialen, uitgegraven bodem, baggerspecie, ruimingsspecie, bentonietslib, kadastrale werkzone, kenmerken grondwerken, afbakening, soortgelijke bodemkenmerken
5 <i>Samenvatting:</i> Deze code van goede praktijk geeft de richtlijnen voor de afbakening van de kadastrale werkzone. De afbakening gebeurt op basis van kenmerken van de bodem en de uit te voeren werken, waarbij de vrijgekomen bodemmaterialen in de werkzone met soortgelijke milieukenmerken worden gebruikt	
6 <i>Aantal bladzijden:</i> 11	7 <i>Aantal tabellen en figuren:</i> /
8 <i>Datum publicatie:</i> 20 december 2018	9 <i>Prijs:</i> /
10 <i>Begeleidingsgroep en/of auteur:</i> Grondbank vzw, Grondwijzer vzw, OVAM	11 <i>Contactpersonen:</i> Dirk Dedecker
12 <i>Andere titels over dit onderwerp:</i> / xxxx	

U hebt het recht deze brochure te downloaden, te printen en digitaal te verspreiden. U hebt niet het recht deze aan te passen of voor commerciële doeleinden te gebruiken.

De meeste OVAM-publicaties kunt u raadplegen en/of downloaden op de OVAM-website:

<http://www.ovam.be>

INHOUD

1	Algemeen	5
1.1	Verklarende woordenlijst	5
1.2	Principe	6
2	Code van goede praktijk	7
2.1	Algemeen	7
2.2	Richtlijnen voor het afbakenen van een kadastrale werkzone	7
2.2.1	Hypothese van heterogene bodemverontreiniging	7
2.2.2	Hypothese van homogene bodemverontreiniging	10

1 ALGEMEEN

1.1 VERKLARENDE WOORDENLIJST

Artikel 158, 5°, VLAREBO. Kadastrale werkzone: zone die vastgesteld is in het kader van een zelfde project en die bestaat uit een geheel van gronden met soortgelijke kenmerken. Het betreft kenmerken die een betekenisvol effect op het milieu hebben of een betekenisvol risico voor de volksgezondheid inhouden.

Artikel 163, VLAREBO. Een kadastrale werkzone wordt afgebakend volgens een code van goede praktijk die wordt ingevuld op basis van kenmerken die een betekenisvol effect hebben op het milieu of die een betekenisvol risico voor de volksgezondheid inhouden.

Werken: de werken bestaan uit het uitgraven van de bodem, het baggeren of ruimen van sediment, het verplaatsen van de bodemmateriële, het tijdelijk opslaan van de bodemmateriële binnen of buiten de grenzen van de projectzone, het opnieuw gebruiken van de bodemmateriële binnen de grenzen van de projectzone en het definitief afvoeren van de overschotten buiten de grenzen van de projectzone.

Project: Het deel van de aanneming, waarbij de realisatie van de werken, waarop de bepalingen van VLAREBO, hoofdstuk XIII van toepassing zijn, vooropstaat.

Projectzone: De projectzone omvat zowel de plaats of plaatsen van uitgraving, baggeren of ruimen als de plaats of plaatsen, binnen de grenzen van het project, waar de bodemmateriële gebruikt worden. De projectzone bestaat uit één of meerdere kadastrale werkzones. Voor bagger- en ruimingswerken maakt de oever (incl. de vijfmeterstrook) deel uit van de projectzone.

Heterogene bodemverontreiniging: er is sprake van een te lokaliseren verontreinigingskern en een verontreinigingspluim. De concentraties van verontreinigende stoffen in de kern van de verontreiniging, zowel in het horizontaal vlak als in het verticaal vlak, zijn beduidend hoger dan de concentraties van verontreinigende stoffen in de pluim van de verontreiniging. Voorbeelden zijn: verontreiniging ten gevolge van een lekkende vloeistoftank, verontreiniging ten gevolge van morsverliezen, ...

Homogene bodemverontreiniging: Bodemverontreiniging die zowel naar verspreiding als naar eigenschappen van de verontreiniging over een deel of de volledige projectzone als homogeen kan beschouwd worden. Verspreid over het verontreinigde gebied liggen de concentraties van verontreinigende stoffen in dezelfde grootteorde of vertonen de concentraties van verontreinigende stoffen een snelle afwisseling van hogere en lagere waarden. Voorbeelden zijn: sediment van de waterbodem tussen 2 lozingspunten, stortplaatsen, een gelijkaardige puinhoudende laag die in het verleden over een deel van de projectzone werd toegepast voor ophoging/aanvulling, verontreiniging ten gevolge van atmosferische depositie, verontreiniging met PAK's langs geasfalteerde wegen, een diffuse verontreiniging langsheen wegen, als gevolg van een verspreide belasting door het verkeer, diffuse verontreiniging in een waterloop,....

1.2 PRINCIPE

Een kadastrale werkzone is per definitie projectgebonden en bestaat uit gronden met soortgelijke kenmerken. De afbakening van de kadastrale werkzone gebeurt op basis van kenmerken die een betekenisvol effect op milieu of een betekenisvol risico op volksgezondheid hebben.

Bij het betekenisvol effect op het milieu worden de volgende deelaspecten in rekening gebracht:

- effect op bodem;
- effect op (grond)water;
- effect op planten;
- effect op (bodem)dieren;
- effect op lucht.

Voor het betekenisvol risico op de volksgezondheid worden de volgende aspecten in rekening gebracht:

- bodemgebruik;
- blootstellingswegen naar de mens;
- bodemsaneringsnormen.

De kadastrale werkzone kan zowel de zones van uitgraving, baggeren of ruimen als de zones van gebruik van de bodemmaterialen in aanvullingen of ophogingen binnen eenzelfde project bevatten.

Wanneer een aanvul- of ophogingszone binnen het project als een deel van de kadastrale werkzone wordt opgenomen, kan dit in bepaalde gevallen gebeuren zonder kennis van één of meerdere analyseresultaten van deze ophogingszone. In dit geval moet de bodemsaneringsdeskundige wel motiveren dat de aanvul- of ophogingszone en de uitgravingszone soortgelijke kenmerken bezitten.

De afbakening van de projectzone en de kadastrale werkzone(s) en de bijhorende motivatie van de bodemsaneringsdeskundige worden in het technisch verslag opgenomen. Indien geen kadastrale werkzone(s) werd(en) afgebakend, vermeldt de bodembeheerorganisatie dit in de conformverklaring van het technisch verslag.

Voor de uitvoering van waterwerken is sprake van een kadastrale werkzone wanneer de bagger- of ruimingsspecie binnen de werkzone van een project blijft. Een voorbeeld is de uitvoering van een oeverversteving of beschoeiing, waarbij de bagger- of ruimingsspecie in die oeverversteving terecht komt of binnen het tracé van de waterloop blijft, of het aanleggen van een kade in een waterloop waarbij bagger- of ruimingsspecie als opvulmateriaal wordt aangewend.

2 CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

2.1 ALGEMEEN

Voor werken kleiner dan 250 m³ waarvoor geen verplichting tot de opmaak van een technisch verslag geldt, mag de initiatiefnemer van de werken of een derde de kadastrale werkzone(s) afbakenen. Voor uitgravingen waarvoor een verplichting tot de opmaak van een technisch verslag geldt, bakent de erkende bodemsaneringsdeskundige de kadastrale werkzone(s) af.

De afbakening van de kadastrale werkzone gebeurt in zowel het verticale als het horizontale vlak. De erkende bodemsaneringsdeskundige kan de kadastrale werkzone in het verticale vlak echter uitbreiden over de volledige ontgraving-, bagger- of ruimingsdiepte (maximaal), op voorwaarde dat hij op basis van een risico-analyse motiveert dat een wijziging van de gelaagdheid van de verschillende partijen geen betekenisvol effect op milieu of betekenisvol risico op volksgezondheid zal hebben. (m.a.w. geen verhoogd risico op verspreiding of blootstelling).

De erkende bodemsaneringsdeskundige kan bij de afbakening van de kadastrale werkzone gebruik maken van bestaande gegevens uit bestaande bodemonderzoeken.

Van de genormeerde parameters worden, voor het bepalen van het betekenisvol effect op het milieu en van het betekenisvol risico voor de volksgezondheid, enkel die parameters weerhouden die de 80 % van de bodemsaneringsnorm van bestemmingstype II (gecorrigeerd naar klei-, organisch stofgehalte en pH) overschrijden.

Indien blijkt dat de vastgestelde concentraties aan verontreinigende stoffen in welbepaalde bodemhorizonten duidelijk te koppelen zijn aan de natuurlijke omstandigheden is er geen sprake van bodemverontreiniging conform artikel 2, 2° van het bodemsaneringsdecreet.

2.2 RICHTLIJNEN VOOR HET AFBAKENEN VAN EEN KADASTRALE WERKZONE

Een projectzone kan opgedeeld worden in één of meerdere kadastrale werkzones.

2.2.1 **Hypothese van heterogene bodemverontreiniging**

De afbakening van de kadastrale werkzone gebeurt op basis van analyseresultaten van een representatieve staalname op de plaats van uitgraven, baggeren of ruimen en op de plaats van gebruik.

Een projectzone wordt in één of meerdere kadastrale werkzones ingedeeld. Hierbij wordt rekening gehouden met de concentratiecontouren per parameter of parametergroep en het bestemmingstype.

Bij heterogene verontreiniging wordt uitgegaan van een verontreinigingskern en –pluim en wordt verondersteld dat over alle concentratiecontouren heen eenzelfde type van verontreiniging wordt aangetroffen (dezelfde genormeerde of niet-genormeerde parameters). Vanuit dit uitgangspunt is het steeds mogelijk om een minder verontreinigde partij afkomstig van een minder verontreinigde zone te gebruiken in of op een sterker verontreinigde deel van kadastrale werkzone.

Indien de verontreinigingspluim zich uitstrekt over meerdere bestemmingstypes, mag de beoogde verplaatsing van een partij bodemmaterialen geen aanleiding geven tot een bijkomende overschrijdingen van de betreffende bodemsaneringsnormen of tot bijkomende risico's op de plaats van gebruik.

De erkende bodemsaneringsdeskundige gaat na dat de beoogde verplaatsing van de bodemmaterialen over de grenzen van de bestemmingstypes niet kan leiden tot bijkomende overschrijdingen in het lagere bestemmingstype.

2.2.1.1 parameter/parametergroep

Het indelen van de kadastrale werkzones, waarbij 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm overschreden wordt, gebeurt op basis van de afzonderlijke stoffen, van de stofgroepen of op basis van een andere indeling of groepering van de verschillende parameters. Een stofgroep per stofgroep benadering wordt aanbevolen.

Een bodemsaneringsdeskundige kan echter op gemotiveerde wijze een andere benadering voorstellen. Bij het groeperen van parameters tot een parametergroep houdt de bodemsaneringsdeskundige rekening met een betekenisvol effect op het milieu en een betekenisvol risico op de volksgezondheid.

Indien verschillende parameters binnen eenzelfde parametergroep samen in verhoogde concentraties voorkomen en deze duidelijk te wijten zijn aan een verontreinigingsbron of -historiek, dan moeten niet steeds al deze individuele parameters binnen de grenzen van de navolgende concentratiecontouren te liggen.

Voor parameters die niet opgenomen zijn in bijlage IV, V of VII van het VLAREBO, zal de bodemsaneringsdeskundige bij het evalueren van het analyseresultaat moeten uitgaan van eigen opgestelde toetsingswaarden. Voor het opstellen van deze toetsingswaarden wordt verwezen naar Basisinformatie voor risico-evaluaties (www.ovam.be). De motivatie voor het opstellen van de toetsingswaarden wordt bijgevoegd bij het technisch verslag.

2.2.1.2 Concentratiecontouren

Milieuhygiënische kwaliteit van de uit te graven, te baggeren of te ruimen bodemmaterialen	Afbakening van de kadastrale werkzone, waarbinnen deze bodemmaterialen gebruikt kan worden.
Partij waarbij voor geen enkele parameter 80% van de bodemsaneringsnorm van bestemmingstype II overschreden wordt.	Kadastrale werkzone = projectzone

Partij waarbij voor geen enkele parameter 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm overschreden wordt (1).	Kadastrale werkzone = delen van de projectzone waarbij overschrijding van 80% van de bodemsaneringsnorm van bestemmingstype II voorkomt. Delen van de projectzone met een lager bestemmingstype waar de beoogde verplaatsing van de partij bodemmateriële van het hoger bestemmingstype aanleiding geeft tot bijkomende overschrijdingen van de betreffende bodemsaneringsnormen of tot bijkomende risico's, worden uitgesloten (2).
Partij waarbij voor één of meerdere parameters er een overschrijding van 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm is. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen van een ernstige bodemverontreiniging (rekening houdend met een mogelijke grondwaterverontreiniging) (3). Een bodemsaneringsdeskundige kan mits motivatie en eventueel mits bijkomend onderzoek deze zone verruimen tot de zone waar geen ernstige bodemverontreiniging voorkomt (4).	Kadastrale werkzone = delen van de projectzone waarbij voor die parameter(s) of parametergroep(en) een overschrijding van 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm voorkomt. Delen van de projectzone met een lager bestemmingstype waar de beoogde verplaatsing van de partij bodemmateriële van het hoger bestemmingstype aanleiding geeft tot bijkomende overschrijdingen van de betreffende bodemsaneringsnormen of tot bijkomende risico's, worden uitgesloten (2).
Partij waarbij voor één of meerdere parameters er een overschrijding van 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm is. Er zijn duidelijke aanwijzingen van een ernstige bodemverontreiniging (rekening houdend met een mogelijke grondwaterverontreiniging) (3) en (4).	Kadastrale werkzone = delen van de projectzone waarbij voor die parameter(s) of parametergroep(en) een overschrijding van 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm voorkomt en waar sprake is van een ernstige bodemverontreiniging (5).
(1) Op deze grenswaarde wordt voor toevallige uitschieters een tolerantie tot de overeenstemmende bodemsaneringsnorm aanvaard. Het gemiddelde van de relevante analyseresultaten moet in ieder geval lager zijn dan 80% van de overeenstemmende bodemsaneringsnorm. (2) BST I = BST II is lager dan BST III is lager dan BST IV is lager dan BST V. (3) Het nagaan of er een duidelijke aanwijzing van een ernstige bodemverontreiniging voorkomt, gebeurt volgens de systematiek opgenomen in de Standaardprocedure voor Oriënterend Bodemonderzoek. (4) Het nagaan of de bodemverontreiniging een ernstige bodemverontreiniging vormt, gebeurt volgens de systematiek opgenomen in de Standaardprocedure voor Beschrijvend Bodemonderzoek. (5) De bepalingen van het decreet betreffende de bodemsanering en de bodembescherming blijven onverminderd van toepassing. Het gebruik van bodemmateriële heft een saneringsplicht niet op.	

Voor parameters die niet opgenomen zijn in bijlage IV, V of VII van het VLAREBO, zal de bodemsaneringsdeskundige bij het evalueren van het analyseresultaat moeten uitgaan van eigen opgestelde toetsingswaarden. Voor het opstellen van deze toetsingswaarden wordt verwezen naar Basisinformatie voor risico-evaluaties (www.ovam.be).

De motivatie van het opstellen van de toetsingswaarden wordt bijgevoegd bij het technisch verslag.

2.2.2 Hypothese van homogene bodemverontreiniging

2.2.2.1 Afbakening op basis van analyseresultaten

Voor het nagaan van de (gelijkaardige) samenstelling van de bodem binnen de projectzone baseert de erkende bodemsaneringsdeskundige zich op de analyseresultaten en de terreinwaarnemingen in het kader van de opmaak van het technisch verslag. Op basis van deze gegevens kan de erkende bodemsaneringsdeskundige de kenmerken (aard en verspreiding) van de verontreinigingen bepalen en koppelen aan welbepaalde delen van de projectzone.

Voor het nagaan van de (gelijkaardige) samenstelling van de bodem van de ophogings- en aanvullingszones (gelegen buiten de eigenlijke uitgravingszone) is een bijkomende staalname nodig in het geval dat de gegevens i.v.m. de historiek, het gebruik, de samenstelling van de bodem onvoldoende zijn om na te gaan dat het gebruik van de bodematerialen geen bijkomende verontreiniging van het grondwater kan veroorzaken en dat geen bijkomend risico door blootstelling aan verontreinigende stoffen zal voorkomen. Voor de afbakening wordt de werkwijze van 2.2.1. gehanteerd.

Voor het nagaan van de (gelijkaardige) samenstelling van de bodem van waterlopen kunnen de bedding, het sediment, de oever en het winterbed worden aanzien als onderdeel van het oppervlaktewatersysteem. In deze context kan o.a. aangenomen worden dat de milieukenmerken gelijk kunnen zijn als:

- er in het verleden regelmatig ruimingsspecie op de oever gedeponeed is;
- de oever regelmatig door de waterloop wordt overstroomd;
- het sediment in de waterloop ontstaan is als gevolg van afkalvende oevers;
- ...

2.2.2.2 Afbakening op basis van andere kenmerken

Bij het voorkomen van een homogene bodemverontreiniging kan het indelen van de projectzone in één of meerdere kadastrale werkzones gebeuren rekening houdend met historische gegevens, zintuiglijk waarneembare gegevens, bestemming van het terrein, gelijkaardig risico ...

De erkende bodemsaneringsdeskundige kan besluiten dat geen bodemanalysen (of slechts een beperkt aantal bodemanalysen) nodig zijn indien kan aangetoond worden dat:

- de gronden soortgelijke kenmerken vertonen;

- het gebruik van de bodemmaterialen binnen de afgebakende kadastrale werkzone geen bijkomende verontreiniging van het grondwater veroorzaakt en geen bijkomend risico door blootstelling aan verontreinigende stoffen veroorzaakt.

Dit wordt aangetoond door onder meer na te gaan dat:

- vóór de uitvoering van het project hebben de activiteiten op het geheel van gronden binnen dezelfde kadastrale werkzone een gelijkaardige impact op de bodem- en grondwaterkwaliteit:
 - door eenzelfde bodemgebruik (vb. braakliggend terrein, stortplaats, akker, weide, parkgebied, woonzone, weg, overstromingsgebied, industriegebied, ...);
 - door het voorkomen van hetzelfde bestemmingstype (invulling gewestplan of functioneel bestemmingstype);
 - door een gelijkaardige samenstelling van de bodem op basis van analysegegevens, historisch onderzoek, literatuurgegevens of expertkennis;
- na de uitvoering van het project zal de activiteit op het geheel van gronden binnen dezelfde kadastrale werkzone geen of een gelijkaardig negatieve impact op de bodem- en grondwaterkwaliteit uitoefenen:
 - door het voorkomen van een gelijkaardige zintuiglijke samenstelling (bv. aanwezigheid stenen, puin, ... aanwezigheid stortmateriaal, ..., aanwezigheid minerale olieverontreiniging, ..., aanwezigheid slib, ...). De samenstelling wordt zowel in horizontaal als in verticaal vlak bekeken.